

Tecávé – A Csodaszerkentyű

Tecávé Hetiszakasz tartalma תצוה

Szakaszunk – Tecávé (2Mózes 27:20–30:10.) – a pusztabeli Szentély további felszerelését, a papok ruházatát stb. részletezi. Itt esik szó az Urim Vötumim nevű csodaszerkentyőről, amelynek segítségével a főpap vitás kérdésekre isteni választ volt képes kérni. Ebben a szakaszban nincs említve Mózes neve, és ennek a kommentátorok különböző magyarázatait, értelmezését adják.

Isten utasítja **Mózes**t, hogy vegyen **Izrael** gyermekeitől tiszta olívaolajat, hogy azzal táplálják az „**örökmécs-est**”, amelyet **Áronnak** kell minden nap meggyújtania, hogy „estétől reggelig” égjen. – **2Mózes 27:20–21.**

A **kohániták (papok)** által a **Szentélybeli** szolgálat során viselendő öltözék leírása. A **kohániták** a következőket viselték: **1. kötonet-et** – teljes hosszúságú köntöst; **2. michnászajim-ot** – lenvászon térdnadrágot; **3. micnefet-et** vagy **migbáát-ot** – **lenturbánt**; **4. ávnét-et** – a derék fölött többszörösen körültekert hosszú, széles övet. – **2Mózes 28:1–4.**

A **Kohén Gádol (főpap)** az előzőeken kívül még a következőket viselte: **5. az éfod-ot**, egy kék, bíbor és vörös színűre festett gyapjúból és lenből valamint aranyszáלבól szőtt, kötényszerű ruhadarabot; **6. a chosen-t**, egy mell-dísz tizenkét belefoglalt drágakővel,

amelyekbe **Izrael** tizenkét törzsének neve volt belevésve; **7. a möil-t**, egy kék gyapjúköpenyt, a szegélyén végig aranycsengettyűkből és díszes gránátalmákból való díszítéssel; **8. a cic-et**, egy a homlok fölött viselt aranylemezt, rajta a következő felirattal: „**Szent az Örökkévalónak!**” – **2Mózes 28:5–43.**

A hetiszakaszban ezen kívül még részletesen le van írva **Áronnak** és négy fiának – **Nádávnak, Ávihunak, Elázárnak** és **Itámárnak** – hét napos papi beavató rítusa, valamint az, hogy miképpen kell elkészíteni a kötoret (**füstölő-szer**) égetéséhez használt aranyoltárt. – **2Mózes 29:1–30:10.**

שבת שלום

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Chaim Shaul rabbi: Mit jelent a jehudi szó?

Mit jelent a zsidó (jehudi) szó? Mi az eredete és üzenete? - A **jehudi** szó gyökere a **Jehuda** név, aki negyedik fia volt **Jákovnak**, egyike **Izrael 12 törzsének**. Ezért, ha valaki a **Jehuda** nevet viselte, valószínűsíthető volt, hogy ő **Jehuda** törzsének leszármazottja. De, mint tudjuk, **Jákovnak 12 fia** volt, akik **ősatyjai a 12 törzsnek**, és ők együtt alkotják a zsidó népet. **Miért hívják akkor mégis az egész népet „jehudim” (magyarul zsidók/júdeaiak) nak?** - A szokásos válasz az, hogy a legtöbb ma élő zsidó **Jehuda** és **Benjámín** törzsének leszármazottja, a két törzse, akiből Júdea királysága épült. A másik tíz törzset ismeretlen földre száműzték. Mégis kell lennie valami mélyebb oknak, hogy a kiválasztott népet immár **2500 éve „jehudimnak”** nevezik. Talán választ kapunk a kérdésre, ha megvizsgáljuk az első embert, aki a **jehudi/zsidó** becenevet viselte. Az első ilyen említést **Eszter** könyvében találjuk, **Purim** történetének leírásában. „**Volt Susán városában egy Mordecháj nevű zsidó ember, Jáir fia, Simei fia, aki Kis fia, és aki benjámínita volt.**” **Mordecháj** az első zsidónak nevezett ember, az első „**jehudi**” **Benjámín** leszármazottja volt!

Ha objektíven vizsgáljuk **Purim** történetét, felfedezzük, hogy könnyen megmenekülhettünk volna ettől a félelmetes helyzettől. Minden, ami **Purimkor** történt, azért volt, mert **Mordecháj** makacsul betartott egy viselkedési szabályt, ami már rég nem volt divatban, és nem alkalmazkodott az új kor igényeihez. **Mordecháj** öreg ember volt és emlékezett az **50 évvel** azelőtti időkre, amikor a **Szentély** még állt, és az egész nép a Tóra parancsainak megfelelően viselkedett. Talán az a nemzedék lebecsülhette volna a gonosz **Hámánt**. De sajnos sok dolog a felismerhetetlenségig megváltozott: a nép száműzetésben élt.

Miért merte Mordecháj az egész nép életét kockára tenni azzal, hogy megsérti a király legjobban tisztelt miniszterét? Valaki elfelejtette figyelmeztetni őt, hogy a túlélés kulcsa az, ha szépen feltűnés nélkül odébbáll?

Csak hogy **Mordecháj** másképp gondolta. És volt is kitől tanulnia. Sok évvel korábban **Egyiptom** bírója rabszolgaságba akarta venni **Benjámint**. A testvérei közül **Jehuda** volt az, aki semmiképp sem engedte ezt megtörténni. Teljesen figyelmen kívül hagyva a királlyal szembeni viselkedés szabályait, dühösen közeledett a bíró felé – természetesen nem tudta, hogy az a testvére, **József** – és követelte, hogy engedje szabadon **Benjámint**. **Jehuda** egy olyan zsidó, aki egy nagyon keskeny hídon sétál.

Egyrésztől békében kell élnie szomszédjaival, betartania az ország törvényeit, amelyben lakik, és imádkozni a királyság békéért, de másrésztől elég bátornak kell lennie, hogy kiálljon a világ minden hatalmával szemben, hogy megvédje az eszményeit. Erre mondja **Ráv Sálom Dov Ber**, hogy „**a testünket lehet száműzni, de a lelkünket nem!**” - **Mordecháj** büszke tanítványa volt távoli nagybátyjának: **Jehudának**. Tudta, hogy a **Tóra** tiltja, hogy meghajoljon **Hámán** előtt, **(a nyakban lógó szobor előtt)**, és neki ezért így kell cselekednie. És ezután **Jehuda** és **Mordecháj** tettei igazolták önmagukat, és semmilyen erő nem tehetett kárt bennünk, mert bizonyították szívük bátorságát.

Követve ősei példáját, **Mordecháj** is képes volt a büszke zsidóság érzését az emberek szívébe ültetni. Amikor kihozták **Hámán** kiirtási rendeletét, egyetlen ember sem gondolt arra, hogy megváltoztassa a hitét a haláltól való megmenekülés reményében. Azokban a pillanatokban mindannyian **jehudim** lettek. Ezért **Eszter** könyve az első hely, ahol az egész népünket, mint **jehudim/zsidók** névvel illetik.

És azóta is már **2500 éve** rajtunk ragadt ez a név, és próbára tettük a zsidóságunkat újra és újra. Nemzedékeken keresztül harcoltunk baráttal és ellenséggel, akik ránk akarták erőltetni akaratukat, az istennel való kapcsolatunk kárára. Mi mindannyiszor bizonyítottuk hűségünket az **Örökkévalóhoz**, és a névhez, amelyet nem véletlenül kaptunk, hanem kiérdemeltünk.

A történelem is ugyanúgy fejeződik majd be, mint **Purim** története. Azért vagyunk itt, hogy elmeséljük a történeteket, és azt, hogy ellenségeink eltűntek a térképről. **Purim** öröme a legnagyobb az összes ünnepek között, mert arról szól, hogy a lélek nem engedi megkötni magát, sosem engedte -és ez a „**zsidóság**” igaz története.

Rabbi Jonatan Sacks: A vezetés teret jelent

A Tetzavé, mint ismeretes, az a parasha, amelyben Mózes kivételesen a második helyen áll. Valójában egyáltalán nem említik őt név szerint, és minden figyelem a testvére, Áronra és az általa betöltött és megszemélyesített szerepre, a főpap, a Kohen Gadol szerepére összpontosul.

Számos feltételezés létezik arra vonatkozóan, hogy miért **Áron** kapta ezt, nem pedig **Mózes** maga, a legkézenfekvőbb, hogy ez volt **Mózes** büntetése, amiért túl sokszor utasította vissza **Isten** kérését, hogy vezesse az **izraelitákat**.

Mózes pedig így szólt: „**Bocsáss meg szolgádnak, Uram! Kérlek, küldj valaki mást**”.

Ekkor az **Örökkévaló** haragja **Mózesre** lángolt, és ezt mondta: „**Mi lesz a te testvéreddel, Áron levitával**”? Tudom, hogy jól tud beszélni. Már úton van feléd, és örülni fog neked. Beszélj hozzá, és adj szavakat a szájába; én segítek mindkettőtöknek beszélni, és megtanítalak titeket arra, hogy mit kell tennetek. Ő fog helyetted beszélni az emberekhez, ő lesz a szószóló, te pedig a vezetője. (**2Mózes 4:13-16**)

Van azonban egy mélyebb üzenet, a hatalmi ágak szétválasztásának elve, amely ellenzi a vezetés egy személyre vagy intézményre való összpontosítását. Minden emberi hatalomnak fékekre és ellensúlyokra van szüksége, ha romlatlan akar maradni. Különösen a politikai és a vallási vezetés, a **keter malchut** és a **keter kehunah**, soha nem egyesülhet. **Mózes** a politikai és a prófétai vezetés koronáját viselte, **Áron** a papi koronát. A szétválasztás lehetővé tette, hogy mindkettő a másik ellenőrzésére szolgáljon.

Ez az elmélet. Különösen érdekes, hogy ez hogyan működik a személyes kapcsolatokban, ebben az esetben a két testvér, **Mózes** és **Áron** között. A **Tóra** viszonylag keveset mond a családi dinamikájukról, de a célzások lenyűgözőek.

Gondoljunk először is arra a szakaszra, amelyet az imént láttunk a **Kivonulás könyvének** elején, amikor **Isten** azt mondja **Mózesnek**, hogy **Áron** „**már úton van feléd, és örülni fog neked**”. Ezek egyszerű szavaknak hangzanak, de a valóságban messze nem mindennapiak.

Mózes, **Áron** öccse volt, három évvel fiatalabb nála. Nem lett volna természetes, hogy **Áron** egy kicsit irigykedett, hogy a fiatalabb testvére olyan vezető lesz, amilyenre ő maga nem volt hivatott - annál is inkább, mivel **Mózes** nem a népe körében töltötte az életét. Először **Egyiptom** örökbefogadott hercege volt, majd **Jitróhoz** és a **midianitákhoz** menekült. **Áronhoz** képest **Mózes**, a fiatalabbik testvére, szintén kívülálló volt.

Isten mégis azt mondja: „**Örülni fog, hogy láthat téged**”.

Áron képessége, hogy örülni tudott testvére naggyá válásának, különösen szembetűnő, ha a testvérek közötti kapcsolat egész eddigi **bibliai** történetével összevetjük. Ez a testvéri rivalizálás témájának variációinak sorozata volt: **Káin** és **Ábel**, **Izsák** és **Izmael**, **Jákob** és **Ézsau**, **József** és **testvérei**. A **zsoltár** így szól:

Rabbi Jonatan Sacks: A vezetés teret jelent

„Milyen jó és kellemes a testvéreknek együtt élni.” (Ps. 133:1)

És válaszul, **Berésitet** olvasva, valószínűleg hozzátesszük, hogy „és milyen ritka”.

De most jön a második próba, ezúttal nem **Áronnal**, hanem **Mózessel** szemben. **Mózes** most azt a parancsot kapja, hogy hozzon létre egy olyan vezetési formát, amelyet ő maga soha nem lesz képes gyakorolni, a papságot, és az a személy, akinek ezt ki kell adnia, az idősebb testvére. **Vajon képes lesz-e ezt ugyanolyan nagylelkűséggel megtenni, mint amelyet a testvére tanúsított iránta?**

Figyeljük meg, hogyan hangsúlyozza a **Tóra**, hogy **Isten** ragaszkodik ahhoz, hogy **Mózes** legyen az, aki ezt a megtiszteltetést **Áronnak** adja.

A **parasha** elején háromszor szerepel a **ve-atah**, „**És te**” szó:

„**És parancsold meg az izraelitáknak, hogy hozzanak neked tiszta olajat**” (a menórához, amelyet **Áron** és fiai gyűjtanak meg). (2Mózes 27:20)

„**És húzd magadhoz testvéredet, Áront és fiait, hogy papokként szolgáljanak nekem - Áront és fiait, Nádávot és Ávihut, Elazárat és Itámárt. Készíts szent ruhákat testvérednek, Áronnak, dicsőségre és pompára**”. (2Mózes 28:1-2)

„**És beszélj az összes képzett mesteremberrel, akiket a bölcsesség szellemével ruháztam fel, és kérd meg őket, hogy készítsék el Áron ruháit; ezek fogják felszentelni őt, hogy papként szolgáljon engem**”. (2Mózes 28:3)

Mózesnek meg kell mutatnia a népnek - és magának **Áronnak** is -, hogy megvan benne az alázat, a **tzimtzum**, az önmegtartóztatás ereje, ami ahhoz szükséges, hogy helyet adjon másnak is, hogy osztozzon a nép vezetésében. Valakinek, akinek nem az ő erősségei, akinek más a szerepe, mint neki, valakinek, aki talán népszerűbb, közelebb áll a néphez, mint **Mózes** - ahogyan **Áronról** valójában kiderült, hogy az.

Ritka, hogy egy vezető ilyen nagylelkűen megoszthatja a reflektorfényt. **2005-ben Doris Kearns Goodwin történész** nagy hatású könyvet jelentetett meg **Abraham Lincolnról Riválisok csapata** címmel. Ebben elmeséli annak történetét, hogy **Lincoln** hogyan nevezte ki kabinetjébe azt a három férfit, akik a republikánus párt vezetői posztjára jelöltként ellene voltak. **William Henry Seward**, akit győztesnek vártak, végül azt mondta róla: „**Nagylelkűége szinte emberfeletti... az elnök a legjobb közülünk**”.

Különleges jellem kell ahhoz, hogy teret engedjünk azoknak, akiket joggal tekinthetünk riválisnak. Korábban **Áron** megmutatta ezt a jellemet **Mózessel** szemben, és most **Mózesnek** kell megmutatnia ezt **Áronnak**.

Az igazi vezetéshez alázat és nagylelkűség is hozzátartozik. Minél kisebb az egó, annál nagyobb a vezető. Ezt mutatta meg **Mózes** abban a parsában, amely nem említi a nevét.

Raj Tamás:

Bibliaiskola

„A TÍZPARANCSOLAT”

A **Szentírás** legfontosabb törvénycsoportja kétszer szerepel a mózesi könyvekben. A **Szináj** hegyi kinyilatkoztatás történeti leírásakor hangzik el először (**Mózes II. könyve, 20. fejezet'2-14. vers**), majd közel negyven esztendő múltán, beszédjei közt idézi azt a zsidóság „nagy tanítója”: **Mózes V könyve, 5. fejezet 6-18. vers**. A kettő között minimális, de nem elhanyagolható szövegtérést találunk. Általában a **II. könyvben** előforduló **bibliai** szöveget szokás idézni.

1. „**Én, az Örökkévaló, vagyok a te Istened, aki kivezetett téged Egyiptom orszá-
gából, a szolgaság házából.**” — Már korábban megtárgyaltuk, hogy ez az ige a sza-
badságról szól, lelki és fizikai értelemben egyaránt, s hogy az **Istennek** köszönhető.

2. A második parancsolat az egyistenhitről szól: „**Ne legyenek neked más isteneid
rajtam kívül! Ne készíts magadnak szobrot, semmiféle képet, ami az égben fent,
a földön lent és a vízben, a föld alatt van! Ne borulj le előttük, és ne szolgálj őket,
mert Én, az Örökkévaló, buzgó Isten vagyok. Megbüntetem az atyák vétkét fiai-
kon, harmad- és negyedíziglen, az Engem gyűlölőkön. Ám szeretetet gyakoriok
ezred íziglen, akik Engem szeretnek és megőrzik parancsolataimat.**” - Figyeljük
meg, hogy a „**buzgó Isten**” kifejezés után található szent szövegben a büntetést és a
jutalmat csak akkor „**öröklík**” az utódok, ha maguk is gyűlölík, vagy szeretik őt, ha ma-
guk is megőrzik parancsolatait, tehát, ha a gyermek folytatja szülei rossz vagy jó cse-
lekedeteit. A **Tízparancsolat** ugyanis pedagógiai szándékkal szól a szülőkhöz: vigyáz-
zanak, mert gyermekük, az ő hatásukra, rossz útra térhet, ezért Isten majd megbünteti
őket. A jó példa ugyanígy követésre tanít, persze, a gyermek maga dönti majd el, me-
lyik utat is járja tovább.

3. „**Ne használd fel hamisan az Örökkévaló Istened nevét, mert nem hagyja bü-
ntetlenül az Örökkévaló azt, aki Nevét hamisan emeli fel**” — A keresztény hagyo-
mány szerint ez az ige a káromkodást, az **ortodox** zsidóság szerint az istennév fölös-
leges említését tiltja, valójában azonban a varázslás, a babona ellen szól, amelyet a
tisztá egyistenhit pogányságnak, bálványimádásnak tart. A zsidó nép annak idején
Egyiptomból szabadult, amely a varázslás, a mágia melegágyának számított.

4. „**Emlékezz meg a szombat napjáról, hogy megszenteld! Hat napon át dolgozz,
és végezd el minden munkádat, ám a hetedik nap szombat legyen az Örökkévaló
Istened számára. Ne végezz semmiféle munkát, sem te, sem fiad-lányod, sem
szolgád-szolgálód, sem állataid, sem az idegen, aki kapuidban lakik. Mert hat na-
pon át készítette Isten az eget és a földet, a tengert és mindent, ami benne van,
ám megpihent a hetedik napon. Ezért áldotta meg az áldotta meg az Örökkévaló**

Raj Tamás:

Bibliaiskola

a szombat napját, és megszentelte azt.” - A heti munkaszüneti nap - mint tudjuk - zsidó találmány, s az is, hogy a pihenés mellett a munka is mindenki számára szóló parancs. A negyedik ige **Mózes V** könyvében így kezdődik: „**őrizd meg a szombat napját**”. A különbség okát egykönnyen megtalálhatjuk: a **Szináj hegyénél**, a rabságból, az állandó robotból való szabadulás után emlékeztetni kellett a népet a szombatnap szentségére, negyven évvel később, miután hétről hétre megtartották az ünnepet, **Mózes** már csak arra figyelmezteti a népet, hogy a továbbiakban is őrizze meg ezt a gyakorlatot. A **Szináj hegyénél** a szombat parancsát a hatnapos teremtéssel indokolja az írás, **Mózes** beszédében viszont a szolgálásból való szabadulásra hivatkozik. Időközben ugyanis egy új nemzedék született a sivatagban, amelynek számára a szolgálás és a szabadulás történelmi példa, amelyre emlékeztetni kell, hogy szabadságát értékelje a nép, s hogy szolgálainak adja meg a pihenőnapot, amit ősei nem élvezhettek.

5. „Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életű légy azon a földön, amelyet az Örökkévaló, a te Istened ad neked!” — Sokan nem értik, miért szerepel az első táblán a szülőtisztelet törvénye? Elvégre, a szülők iránti hála és szeretet parancsa voltaképpen az egyes emberhez, elsősorban a fiatalokhoz szól! Csakhogy az átlagember nem pontosan ismeri a törvény szövegét! Az **ötödik parancsolat** jól ismert mondata ugyanis három részből áll. Az első néhány szó valóban a gyerekekhez szól, ám a folytatás, a második rész megértése már némi gondot okoz: **Valóban hosszabb életkor vár a szülőtisztelő gyermekekre?** Véleményem szerint a mondat második része a szülőkhöz szól. **Ha te, szülő, nem tiszteled a saját apádat és anyádat, milyen példát mutatsz gyermekeidnek, hogyan várhatod el tőlük, hogy majdan, idős napjaidban ők gondoskodjanak rólad szeretettel?** Egyszóval, a törvény pedagógiai célzatú tanítást őriz: a jó példa (**idős szüleid iránti tisztelet**) nevelő hatású lehet, hogy azután te magad is „**hosszú életű légy a földön**”. Ám az **ötödik parancsolat** szövege még így sem teljes! Az ige harmadik része a hosszú élet azon a földön valósul meg, „**amelyet az Örökkévaló, a te Istened neked ad**”. **Melyik az a föld, ahova Izrael népe a pusztai vándorlás során készült, s ahova 40 év múltán el is jutott?** Természetesen **Kánaán** az, **Izrael** országa! Annak a népnek, amelyik nem tiszteli a múltját, nincs maradása a földön. **Izrael** tisztelje őseit, hogy „**hosszú életű legyen**” saját országában! Vagyis a törvény nem csupán a gyermekekhez, a szülőkhöz, de az egész néphez is szól, s éppen ezért került ez a **törvény az első kőtáblára**, az **Isten** és az ember (**a nép**) közti normák sorába.

6. „Ne ölj!” — A kategorikus isteni parancs nem részletez semmit, hiszen örökérvényű törvény. **Mózes** azonban később részletesen kifejti, mi számít gyilkosságnak, mi legyen a vétlen gyilkos jogi helyzete, s hogy ne érvényesüljön a vérbosszú gyakorlata,

Raj Tamás:

Bibliaiskola

(ezért hozza létre a menedékvárosokat). A „köteles (önvédelmi) háború” során elkövetett öldöklés sem számított gyilkosságnak.

7. „**Ne légy házasságtörő**” — Ez a **törvény** eredetileg a férjezett nővel való kapcsolatot tiltotta, hiszen többnejűségben éltek. A keresztény bibliafordítások szándékosan így ültetik át: „**Ne paráználkodj!**”

8. „**Ne lopj!**” — Ugyancsak kategorikus törvény, amelynek részletes feltételeit, körülményeit **Mózes törvénye** pontosan meghatározta.

9. „**Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonytságot!**” - Az **ókori keleti**, és különösen az **ókori izraeli** törvénykezés a tanúságtétlen alapult. Két (**legfeljebb három**) megbízható tanú egybehangzó kijelentése alapján bárkit halálra lehetett ítélni. Kevésbé megbízható ember, például szerencsejátékos, nem lehetett hiteles tanú. S ha a tanúrói kiderült, hogy hamisan szólt, vagy akárcsak az, hogy nem láthatta-hallhatta személyesen az eseményt, ő maga részesült abban a legsúlyosabb büntetésben, amire tanúságot vállalt.

10. „**Ne kívánd meg felebarátod házáat! Ne kívánd meg felebarátod feleségét, sem szolgáját-szolgálóját, sem ökrét-samarát, semmit, ami a felebarátodé!**” — Korábban tisztáztuk már, hogy ez az ige a tulajdon tiszteletéről szól (**A két kőtábla**). Ez a törvény éppúgy biztosítéka a második táblán található egyéb parancsolatoknak, ahogyan az első ige előfeltétele az első táblán szereplő törvényeknek. **Mózes V könyvének** szövege ettől némileg eltér: „**Ne kívánd meg felebarátod feleségét! Ne vágyakozz felebarátod házára, mezejére, sem szolgájára-szolgálójára, sem ökrére-samarára, semmire, ami a felebarátodé!**” Noha a megkívánás és a vágyakozás (**héberül tahmod és titave**) rokonértelmű szavak, a vagyon iránti vágyakozás tilalma mégis többjelentéssel bír. A tizedik ige — **Mózes** beszédében — már az irigységet is komoly bűnnek minősíti.

Tudjuk, hogy a **Tízparancsolat** a **két kőtáblán 5-5** elosztásban helyezkedett el. Ehhez a zsidó hagyományhoz tértek vissza a protestáns egyházak, a katolikus egyház azonban mindmáig megmaradt a **3-7** megosztás mellett. Az első két igét összevonták, hogy a **bálványimádás tilalma** háttérbe szoruljon. (**Ennek klasszikus fordítása: „Ne készíts magadnak faragott képet!”**) Ugyanakkor, hogy a tízes szám meglegyen, az utolsó igét kettévágták, ezzel a magántulajdon szentségét is magasabbra emelték. **A szülőtisztelet törvénye** azért került a második táblára, mert kizárólag a gyermekekre vonatkozó parancsolatként értelmezték.

„**Készítsetek nekem Szentélyt, hogy köztük lakozzam!**
Templom és áldozat.

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (ÉZSAU ÉS JÁKOB) MAI SZEMMEL X.

JÁKOB ÉS ÉZSAU

Hírül vitték Rebekának, nagyobbik fiának, Ézsauinak szavait; és ő elhívatta kisebbik fiát, Jákobot s szólt hozzá: Íme, testvéred Ézsau azzal vigasztalja magát, hogy meg akar ölni. Most tehát fiam, hallgass szavamra; Kelj fel, menekülj Lábán testvéremhez Háránba, maradj nála, amíg elfordul tőled testvéred haragja és elfelejti, amit ellene elkövettél.”

A TÖRTÉNET JÁKOB SZEINT

Este összeült a családi tanács, hogy megvitassuk a jövőmet. **Édesanyám** elküldene a rokonaihoz, azt mondja atyámnak, **Izsáknak**, hogy belehalna, ha én is hettita lányt vennék feleségül, mint **Ézsau**, ezért el kell hagynom a szülői házat. **Atyám** véleménye is ez volt, ő még hozzátette, hogy anyád testvérenek, **Lábánnak** is vannak lányai, azok közül válassz feleséget magadnak.

CSALÁDFA

„**Őseink bálványimádók voltak. (HAGADA).** A bálványimádó **Terahnak** három fia volt: **Ábrahám**, **Náhor** és **Hárán**. **Háránnak** volt egy fia **Lót**, és egy lánya **Milka**. Miután **Hárán** meghalt, a testvére feleségül vette az unokahúgát, **Milkát**. Mikor a család elköltözött ketté is szakadt. **Ábrahám** a feleségével, **Sarával** és unokaöccsével elment az ismeretlenbe, oda, ahova az **Örökkévaló** vezette. A bálványimádó család ottmaradt az új városban. Milka sorra szülte a gyermekeket **Nahornak**, neveik: **Ucz**, **Buz**, **Kemuél**, **Keszed**, **Hazó**, **Pildás**, **Jidlaf**, és **Betuél**. **Betuélnak** született egy fia: **Lábán** és egy lánya **Rebeka**, akit atyám **Izsák** feleségül vett, és a bálványimádásról áttért az **Örökkévaló** szolgálatára. **Ábrahám**, aki felhagyott a bálványimádással és az **Örökkévaló** híve lett, született egy fia az egyiptomi szolgálójától, **Hágártól**, **Izmael**. Később **Sára** is szült egy fiút, **Izsákot**, aki az én atyám.

A TÖRTÉNET JÁKOB SZERINT

Atyám azt akarta, hogy vigyek magammal aranyat meg ezüstöt a rokonainknak, hiszen volt neki bőven, de én visszautasítottam, mert a saját erőmből akartam bizonyítani a tehetségemet, meg tudok én élni bárhol a tudásommal, meg a két erős karommal. Indulás előtt atyám még egyszer megáldott:

„**A Mindenható Isten pedig áldjon meg, szaporítson és sokasítson meg, hogy népek gyülekezetévé légy, és adja neked Ábrahám áldását, neked és ivadékaidnak, hogy elfoglaljad az országot, amelyet Isten Ábrahámnak adott.**”

LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (JÁKOV ÉS ÉZSAU) MAI SZEMMEL X.

ELMÉLKEDÉS

Ez egy tökéletes áldás, ami nem embertől való. A beteg, félig vak **Izsák** képtelen lett volna egy ilyen csodálatos áldást kitalálni. Szerintem ez a történet nagyon hasonlít egy későbbi történetre. **Bileám** a gonosz varázsló meg akartaátkozni **Izrael** népét. Az **Örökkévaló** azonban az átok helyett áldást tett a szájába, és így az átok helyett áldást mondott **Izrael** népére. **Izsák** szájába is beletette az áldás szavait, így valójában az **Örökkévaló** áldása szállt **Jákob** fejére, amit később **Jákob** álmában az **Örökkévaló** személyesen is megerősített.

A TÖRTÉNET JÁKOB SZERINT

Kora reggel elindultam a nagy útra, nem vittem magammal mást, mint vizet, kenyeret meg olajat. Ezekkel bármeddig kihúszom az utazást. Kezdett besötétedni mikor **Bét-Él** városához értem, amit előtte **Lúznak** neveztek. Nem mentem be a városba, hanem kint maradtam a szabad ég alatt. Megvacsoráztam, csepegtetem a kenyérre némi olajat, jóízűen megettem, ittam rá egy adag vizet, majd imádkoztam az **Örökkévalóhoz**, kerestem egy jókora követ a fejem alá, és lefeküdtem aludni. Csodás álmod láttam:

„Egy létra állt a földön, melynek csúcsa az égig ért és Isten angyalai fel és alá járnak rajta. Az Örökkévaló áll mellette és szól: „Én vagyok az Örökkévaló, atyád, Ábrahám Istene és Izsák Istene, a földet, amelyen fekszel, neked adom és magzataidnak. És íme, én veled vagyok és vigyázok reád, bárhol jársz s visszahozlak erre a földre; mert nem hagylak el, míg meg nem tettem, amit neked mondtam.”

Reggel, amikor felébredtem, még mindig a hatása alatt voltam az álmomnak. **Vajon tényleg az Örökkévaló volt ezen a helyen, amiről én nem is tudtam?** Félelmetes ez a hely, hiszen ez az Isten háza és az ég kapuja. Megfogtam a követ, amin aludtam és felállítottam oszlopkőnek, megkentem olajjal, így olyan lett, mint egy oltár. Imádkoztam az **Örökkévalóhoz** az oltárom mellett:

„Ha velem lesz Isten és vigyáz reám az úton, amelyen járok és ad nekem kenyeret enni és ruhát felöltetni, úgy, hogy békében térek vissza atyám házába, akkor az Örökkévaló lesz az én Istenem. Ez a kő, amelyet oszlopkőnek állítottam fel, Isten háza lesz és mindenből, amit adsz nekem, tizedet adok neked.”

A következő számban folytatjuk a kalandot....

Bíró Tamás:

A zsidóság irányzatai

bef. rész

Az **ortodox** hitközség jóval kisebb, mint a neológ, ezt az irányzatot fokozottan sújtotta az elvándorlás és a generációváltás. Az itt tanuló vagy dolgozó **izraelieken** és külföldi vendégeken kívül csupán tucatnyi család, sok egyedülálló idős ember, valamint frissen megtért fiatalok alkotják. A pesti zsinagógáknak körülbelül az egynegyede tartozik az ortodoxiához. A **chászid** irányzatok közül néhány megtalálható a **Kazinczy utcai nagyzsinagógában** (**szatmáriak, belzi, stb.**), amely a leginkább **chárédi** jellegű, és amely nagyon erősen ragaszkodik a **régi magyar ortodox** hagyományokhoz. A **Chábád-lubavics** a szervezetenként a neológ hitközséghez tartozó **Vasvári Pál** utcában van jelen, és folytat oktató-térítő tevékenységet (**kizárólag zsidók körében**). A **Desseffy** utcai templomot a **nem-chászid** vagy **nem-chárédi ortodoxia** jellemzi, sok (**vallásos cionista**) izraeli is megfordul itt. Az **ortodox** hitközséghez tartozik még a **modern ortodox** irányultságú **Visegrádi utcai zsinagóga**, a **szefárd (chászid) rítusú Teleki téri zsinagóga**, valamint az **Alma utcai szeretetotthon**.

Ami a vidéket illeti, **Debrecen**, amely **Kelet-Magyarország** és **Kárpátalja ortodox zsidóságának** a maradványát jelentős részben magába vonzotta, az egyedüli hely, ahol naponta van **istentisztelet** és „**ortodox jellegű**” **kóser infrastruktúra**. **Pécsett** és **Szegeden** működik **rabbi**. Ezekon felül **Miskolcon** található még **komolyabb zsidóság**, valamint **Veszprém**, **Kaposvár**, **Győr**, **Nagykanizsa**, **Nyíregyháza** és a **közép-magyarországi régió** néhány városa (**Kecskemét**, **Kiskunhalas**, **Nagykőrös**, **Szolnok**) az, ahol valamiféle rendszeres zsidó élet nyomai fellelhetők. Az utóbbi években komoly fellelődések tapasztalhatók **Vácott**, **Székesfehérváron**, **Szombathelyen**, és még néhány további városban. (**Ha valakit kihagytam, elnézést kérek, és kérem, szóljon nekem!**) Létezik (**legalább papíron**) hitközség **Baján**, **Balassagyarmaton**, **Békéscsabán**, **Hódmezővásárhelyen**, **Karcagon**, **Keszthelyen**, **Mosonmagyaróváron**, **Pápán**, **Salgótarjánban**, **Szekszárdon** és **Zalaegerszegen**, habár legtöbbjük csupán néhány idősebb vagy középkorú tagból, egy, zsinagógaként nagyon ritkán használt hitközségi épületből (**általában az egykori zsinagóga valamely melléképülete**), valamint egy többé-kevésbé rendszerben tartott temetőből áll. A **vidéki zsinagógaépületeket** (**ha nem semmisültek meg**), rosszabb esetben hagyták teljesen lepusztulni, vagy bútorraktárként funkcionálnak, jobb esetben könyvtárként vagy hangversenyteremként hasznosítja őket a város.

A mai magyarországi zsidó hitéletéről szóló kép nem lenne teljes, ha nem említeném még meg, hogy **Szim Sálom** néven **reform-zsidó** közösség alakult az **1990-es** évek első felében. **Magyarországi** hagyományok híján, **amerikai** és **brit mintára** működnek, a világ **Progresszív Zsidóságának** hazai ágát alkotják. Vezetője a londoni **Leo Beck College**-ben **rabbi-diplomát** szerzett **Kelemen Kata**, az egyetlen **magyarországi női rabbi**. (**A többi irányzat nem ismeri el őt rabbinak éppúgy, amint az ortodoxia sem ismeri**

el a neológ rabbikat.) Taghitközségként történő felvételi kérelmüket elutasította a **MAZSIHISZ (Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége)**, így csupán egyesületként, és nem egyházként működnek.

Összefoglalás

Amint befejeztem ezen dolgozat írását, rá kellett döbbernem, hogy lehetetlen feladatra vállalkoztam. Az említett három dimenzió – a földrajzi, a hagyományhoz való viszonybeli és az ideológiai – nem bizonyult elegendőnek. Miközben meghaladtam minden lehetséges keretet, amelyet az internetes műfaj megenged, alig teljesítettem valamit is. A kitűzött cél, a világ mai zsidóságában fellelhető legfontosabb irányzatoknak a felületes bemutatása lehetetlen anélkül, hogy történelmi és szociológiai dimenziókba ne mélyednénk el. Leginkább azért, mert a zsidóság nem csupán vallás, és nem közelíthető meg kizárólag vallásként.

Továbbá, a feladat azért is lehetetlen, mert mindenekelőtt meg kell érteni azt, hogy a zsidó vallás egyéb okokból is másképpen „**vallás**”, mint azt a nyugati civilizációban felnőtt ember képelné. Hiába tűnik a zsidóság a kereszténységhez legközelebbi vallásnak – a kialakulásuk folytán is. Hiába ez a legismertebb nem-keresztény vallás a nyugati ember számára – a hosszú történelmi együttélésből adódóan. Már a „**vallás**” fogalma más a két vallás esetén, amint arra a bevezetőben is utaltam.

A zsidóságban a vallás fogalma az etnikai dimenzió túl **(az „egy nép – egy vallás” képletre utalok itt)** is összekapcsolódik társadalmi dimenziókkal. A zsidó vallás nem csupán az egyénről szól, aki megfelel vagy nem felel meg a vallás által felállított kritériumoknak **(hiszi azt, hogy; megcselekszi azt, hogy; és ettől függ az „üdvözülése”, azaz „zsidóul”: az, hogy része lesz-e az eljövendő világban)**. És nem is csupán egy népről szól. Hanem az adott város, ország, régió zsidó közösségéről is, amelybe az egyén beágyazódik, amelynek részeként lesz ő zsidó, és amelyek együttese alkotja a zsidó népet. A kulcs az egyén és a nép között elhelyezkedő, köztes szint – amelyről szólt a jelen dolgozat egésze.

Így például az a személy, aki a keresztény felfogás szerint képmutató **(vallásosnak teteti magát, de lelkében nem hívő)**, és mint ilyen, elítélendő, az a zsidó kontextusban még a közösség fontos, konstruktív tagja lehet azáltal, hogy részt vesz a hitéletben. **(Habár a modern társadalomban valószínűtlen, hogy valaki hosszú ideig betartsa a nehéz parancsolatokat, a vallás alapaxiómáinak az elfogadása nélkül.)** A hitelvek elfogadása vagy el nem fogadása mindenkinek a magánügye addig, amíg nincs romboló hatással a közösségre. És megfordítva, az a „**hívő, de vallását nem gyakorló**”, akit a modern nyugati vallásos értékrend pozitívként mutat be, és szembe állítja a képmutató, „**vallásos, de nem hívővel**”, az zsidó kontextusban a közösségre destruktív hatással van. Arról nem is

Bíró Tamás:

A zsidóság irányzatai

bef. rész

beszélve, hogy a zsidó vallás fogalmi rendszerének mond ellent: miben hisz ez a személy, ha nem abban, hogy **I-ten** ezeket és ezeket a parancsolatokat adta nekünk, amiket be kell tartanunk?

Ez csupán példa arra, hogy amikor zsidó vallásról, és így például zsidó irányzatokról akarunk írni, előbb teljesen természetesnek vett fogalmakat kell újratanulni. Például: mit jelent az, hogy „**vallás**”, „**hit**”, „**ima**”, „**parancsolat**”, „**I-ten**” és „**egyistenhit**”, „**messiás**” és „**megváltás**”? Ehhez évek és könyvtárak kellene, nem elég egy ilyen tanulmány.

Annak, aki végigolvasta ezt az írásművet, meglepő lehet, hogy irányzatok kapcsán csupán nagyon ritkán tettem említést ideológiai és teológiai különbségekről, annál inkább említettem a vallásos élet intenzitását, a törvények betartását és a közösségek szerveződését. Ennek egyik oka tehát az, hogy a zsidóság megélésének a legfontosabb szintje mindig is a közösség volt, és nem az egyén vagy a nép. Ezért a közösséget, és az egyénnek a közösséget érintő aspektusait kell tárgyalni, nem (**csupán**) az egyén „**belső**” aspektusait.

A másik ok még meglepőbb: zsidó kontextusban egyszerűen nem beszélhetünk rendszeres teológiáról vagy dogmatikáról. A rabbik túlnyomó többsége nem gondolkozott ezekben a kategóriákban, más műfajokban alkotott. Egyéb műfajokban írt műveikből kell tehát kihámozni a gondolataikat bizonyos dogmatikai vagy teológiai kérdésekről; és ez nagyon megnehezíti, nem csupán a külső szemlélő analizáló munkáját, hanem a különböző irányzatok közt elhelyezkedni óhajtó zsidó önmeghatározását is – ami viszont újabb lapátnyi nehézséget rak a mi vállunkra.

Így a legtöbb esetben nem lehet rámutatni bizonyos fundamentális teológiai különbségekre az irányzatok közt. Rá lehet mutatni bizonyos fogalmak értelmezését érintő különbségekre, vagy bizonyos témákkal és művekkel való foglalkozás intenzitásában megnyilvánuló különbségekre. Időnként megpróbálkoztam ezzel, mint például a cionizmus kapcsán, de gyakran nagyon nehéz, ha az adott fogalom körülírása önmagában egy könyvet igényelne (**például a chászidizmus misztikus gyökerei kapcsán, vagy annak kapcsán, hogy melyik csoport milyen irodalmat tanul elsősorban**). Rá lehet mutatni szókbéli és liturgiai különbségekre – ezekre néha szintén utaltam, de a zsidó szokások és vallásjog alapos ismerete szükséges ezek pontosabb kidolgozásához, a finomságok megértéséhez. És rá lehet mutatni történelmi és szociológia különbségekre – ezzel próbálkoztam leginkább (**talán mert magam ehhez értek a legkevésbé**).

A tanulmány 2015-ben jelent meg.

TALMUDI FOGALMAK XXX. RÉSZ

סמיכת זקנים

165. Szmichát zkénim – A Bölcsek felavatása, melyet smichá-nak is neveztek. A bibliai és talmudi korban amikor úgy vélték, hogy egy Tóra-tudós már alkalmas arra, hogy háláchikus kérdésekben döntsön, mesterei hivatalosan is felavatták. Ezt a felavatást három, a Nászi, a Szánhedrin elnöke által az avatás elvégzésére felhatalmazott Bölc s végezte, akik közül legalább egynek ugyancsak felavatottnak kellett lennie. A hagyomány szerint a rabbinikus felavatás lán-colata Mózesig vezethető vissza. A szmichá-t szóban adományozták, és nem volt szükség „kéz-rátételre”. A szmichá-t csakis Erec Jiszráélben adományozhatták. Azt a Bölcset, akinek a szmichá-t adományozták, rábinak nevezték. Csak felavatott Bölcsek válhattak a Szánhedrin tagjaivá, és csakis ők ítélezhettek főbenjáró vétségek esetén, valamint a bírsággal büntethető peres ügyekben(knász). Mintegy négyszáz évvel a Második Szentély pusztulása után, a szmichá adományozásának gyakorlata megszűnt, és a Bölcsekre ruházott rabbinikus hatás-kör más jellegűvé vált, illetve kisebb autoritást jelentett. A későbbi nemzedék kísérletet tettek a szmichá gyakorlatának felélesztésére.

סמוך מיעוטה לחזקה

166. Szmoch miutá löcházáká – Szó szerint: „a kisebbség összekapcsolása a feltételezés-sel”. A cházáká fogalmával kapcsolatos háláchikus elv. A cházáká ebben az értelemben egy olyan feltételezés, melyet helyesnek fogadnak el és jogilag hatályos mindaddig, amíg új tények nem bizonyítják helytelen voltát (például egy kósernak vélt mikvé addig kóser, míg az ellen-kezője be nem bizonyosodik). Bizonyos körülmények mindazonáltal érvényteleníthetnek egy cházáká-t, így például a rov, „az elfogadott többségi gyakorlat”. Amennyiben az általános szabály, a rov, ellentétes egy cházáká-val, a cházáká-t nem fogadjuk el. Más esetekben azon-ban a kisebbségi gyakorlat (miutá) a mérvadó, vagyis a cházáká és a miutá együttesen ellen-súlyozhatja a rov-t.

סופרי הדנינים

167. Szofré hádájánim – A bírák írnokai. 1. A bíróságon hozott ítéletek és a különféle jogi iratok elkészítésével megbízott írkokok. 2. A huszonhárom bírából álló bíróság (bét din sel eszrim uslosá) mellé három írkokot rendeltek. Az egyik írkok a vádlott elítélését szorgalmazó bírák sza-vait jegyezte le, a második a vádlott felmentését pártoló bírák szavait, a harmadik pedig valam-ennyi bíró szavát. Ezekre a feljegyzésekre azért volt szükség, mert bizonyos esetekben a bírák nem másíthatták meg korábban már közölt véleményüket. Ez az eljárás azt is lehetővé tette, hogy szükség esetén a különböző bírák álláspontját összevegyék.

סגן, סגן הכהנים

168. Szögán, szögán hákohánim – A főpap helyettese. Ez a kohén látta el a főpap tisztjét a Szentélyben, ha a szükség úgy kívánta. Ő felelt a napi szolgálatért és fontos szerepet játszott a Szentély igazgatásában. Lásd: Kohén gádol.

EMBERBARÁT HETILAP
NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA
NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM
IMAREND FEBRUÁR 1. – 29. KÖZÖTT

ב"ה

1.	csütörtök		7,00	16,30	22.	S V Á T
2.	péntek	♠:16,27	7,00	16,45	23.	
3.	szombat	JITRÓ Vége: 17.36 ÚJHOLD HIRDETÉS	8,00	16.45	24.	
4.	vasárnap		8,00	16,45	25.	
5.	hétfő		7,00	16,45	26.	
6.	kedd		7,00	16,45	27.	
7.	szerda		7,00	16,45	28.	
8.	csütörtök	JAJM KIPPUR KÓTAJN	7,00	16,45	29.	
9.	péntek	ÚJHOLD 1. ♠:16,38	7,00	16,45	30.	Á D Á R I.
10.	szombat	MISPÁTIM ÚJHOLD 2. Vége: 17.46	8,00	17,00	1.	
11.	vasárnap		8,00	16,45	2.	
12.	hétfő		7,00	16,45	3.	
13.	kedd		7,00	16,45	4.	
14.	szerda		7,00	16,45	5.	
15.	csütörtök		7,00	16,45	6.	
16.	péntek	♠:16,49	7,00	17,00	7.	
17.	szombat	TRUMÁ Vége: 17.56	8,00	17,15	8.	
18.	vasárnap		8,00	17,00	9.	
19.	hétfő		7,00	17,00	10.	
20.	kedd		7,00	17,00	11.	
21.	szerda		7,00	17,00	12.	
22.	csütörtök		7,00	17,00	13.	
23.	péntek	Purim kótajn ♠:17,00	7,00	17,15	14.	
24.	szombat	TÖCÁVÉ Vége: 18.07	8,00	17,15	15.	
25.	vasárnap		8,00	17,15	16.	
26.	hétfő		7,00	17,15	17.	
27.	kedd		7,00	17,15	18.	
28.	szerda		7,00	17,15	19.	
29.	csütörtök		7,00	17,15	20.	

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

MAZAL TOV RUBEN

Terumá szombatján tarották zsinagógánkban Streit Ruben Bár-Micó avatását. Nagy készülődés vette kezdetét már péntek reggel, kilénc rabbija Chaim Shaul Glitzenstein felkészítette zsinagógánkat az avatásra.

Ruben (רובן בן יוסף), Judit és Péter elsőszülött gyermeke, kilénc elnökének legidősebb unokája. Fialtal kora óta jár közösségünkbe (látogatja a Thököly zsinagógáját is). Felkészítette Zucker Immanuel főkántor, és Ruben nagypapái, akik hétről-hétre figyelemmel kísérték a felkészülést. Az avatás napján zsúfolásig megtelt zsinagógánk, családtagok, rokonok, barátok, iskolatársak, tanárok, diákok, rabbik, más körzetek elnökei. A BZSH és MAZSIHISZ elnökei is megjelentek e prominens eseményen (Mester Tamás, Grósz Andor), Paszternák Tamás főkönyvelő úrral együtt. **Sajnos több rokon, családtag, barát betegség miatt nem tudott részt venni az eseményen, nekik mielőbbi felgyógyulást kívánunk.**

A reggeli imádkozást Streit Sándor elnök kezdte, majd átadta Rubennek, aki megtanulta a Sächrisz imát. A kántori funkciókat Zucker főkántor úr látta el, megtisztelve a megjelenteket a Tóra kivételével. Rabbink Chaim Shaul egymás után hívta fel a Tórához a férfiakat. Eljött a pillanat, amikor is Rubent először a héber nevéen szólították a Tórához. Szép hangosan elmondta az áldást, és lejolta a saját máftír szakaszát. Elcsomagolták a Tórárt, és Ruben a bima elé állt, szép dallamokkal elénekelte az áldásokat, és felolvasta a haftarat. Amint végezt a hatalmas cukorkaeső érte Rubent és éneklésbe kezdett az egész zsinagóga (Láttam a büszke szülőket, nagyszülőket a szemük mindent elárult a pillanatról). Rubent egy szék várta, hogy beleüljön, magasba emelve őt, utána a főkántor és a rabbi táncolni kezdtek az ifjú Bár-Micóval. A Tóra visszahelyezése előtt Mester György alelnök úr szólt Rubenhez, elmondta, hogy mostantól teljesjogú minyentag lett, megkérte, hogy erősítse közösségünket, hiszen a család már több generációja is idejárt, vigye tovább a hagyományt, legyen egészséges, sikerekben gazdag, szeresse családját. Zilber József előljáró úr is köszöntötte Rubent, valamint átadta kilénc ajándékát. A muszáf imát Deutsch László főrabbi úr mondta el hagyományos áskénáz dallammal.

Dísztermünkben rendezték meg a kiddust, roskadásig megpakolva finom ételekkel italokkal, volt saláta, sült hús, fasírt golyó, szendvicsek, barchesz és két féle torta, (Zacher, Eszterházy), apró édes és sós sütemények, üdítők pálinka, bor.

Ruben megköszönte jelenlévőknek, hogy együtt ünnepelhetik, ezt a számára fontos eseményt, kiemelte, hogy szüleinek hálás mindazért, amit eddigi életében tettek, megköszönte testvére, és nagyszülei támogatását. Megígérte, hogy mivel mai naptól beleszámít a minjenbe, erősíteni fogja kiléncet és megőrzi hagyományainkat.

MAZAL TOV (fuvarpress)

Ismeretlen zsidók nyomában LXXVI. Kaczér Illés

Kaczér Illés, 1912-ig **Stern Ignác** (Szatmár, 1887. október 10. – Tel-Aviv, 1980. március 20.) magyar író, újságíró.

Stern József és **Róth Fanni** fia. Tanulmányait szülővárosában és **Nagyváradon** végezte. Újságírói tevékenységét **Szatmáron** kezdte, ahol **Új Szatmár** címen lapot alapított. Első irodalmi munkáit a **budapesti Az Újság**, a **Pester Lloyd**, **Múlt és Jövő**, **Nyugat** közölte; **1916**-ban jelent meg **Budapesten** első regénye **Khafrit, az egyiptomi asszony** címmel. Csatlakozott az **1918**-as forradalomhoz, röpiratban népszerűsítette a béke, jog, föld jelszavait (**Károlyi Könyvtár II. Budapest, 1919**).

A **Magyarországi Tanácsköztársaság** bukása után **Bécsbe** emigrált, ahonnan **Kolozsvárra** hívták az **Új Kelet** című napilaphoz, ennek szerkesztőségében dolgozott **1923**-ig. Itt mutatták be a **Magyar Színházban Megjött a Messiás, Tűz és Gólem ember akar lenni** c. drámáit. Hol szatirikus, hol szimbolikus novelláival, regényeivel vett részt a romániai magyar irodalom kibontakozásában.

Hol szatirikus, hol szimbolikus novelláival, regényeivel vett részt a romániai magyar irodalom kibontakozásában.

Az emigráció útján **Csehszlovákiába** került, ahol **Dr. Hulla** című regényével (**Kassa, 1926**) és fő művével, a **Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság** kiadásában megjelent **Ikongo nem hal meg** c. kétkötetes regényével (**Pozsony, 1936**) ért el sikert. A **néger hős** tragédiájának ábrázolásában éppen úgy, mint kötetekbe gyűlt szociális meséiben az író antifasiszta humánuma jutott kifejezésre. A **pozsonyi Magyar Újságot** szerkesztette, **1938**-ban **Londonba** emigrált, ahol forgatókönyvíróként és dramaturgként dolgozott **Korda Sándor** filmvállalatánál. **1952**-ben járt először **Izraelben**, ahol hét évvel később telepedett le feleségével. Áttelepülését követően a már **Tel-Avivban** megjelenő **Új Kelet** munkatársa lett. **Tetralógiát** írt **Ne félj, szolgám, Jákob** címmel a magyar zsidóság sok százados történetéről. Számos **izraeli** magyar anyanyelvű szervezet és bizottság aktív tagja és vezetője volt, többek között a **Magyar Zsidók Világszövetsége izraeli tagozatának elnöke**.

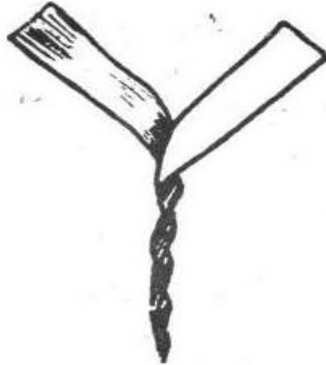
Házastársa **Zelinger Dina** tanárnő volt, **Zelinger Ábrahám** és **Dikker Róza** lánya, akit **1913. május 25-én Budapest**en, a **Józsefvárosban** vett nőül. Lánya **Kaczér Anna Stefánia** (1914–?)

Forrás: (wikipedia)

Grátzer József: Szórakoztató időtöltések és cseles csalafintaságok

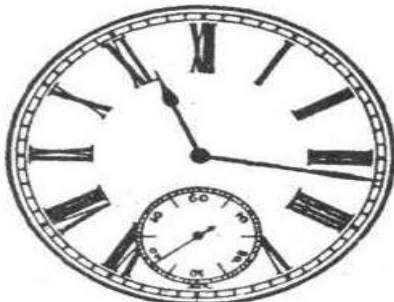
EGYSZERŰ SZÉLMOTOR

Vágjál vékony papirosból két egyforma szalagot, melyeknek hossza 15 cm, szélessége pedig 2 cm. Sodord össze a két szalagot kb. 10 cm hosszban és aztán a megmaradt két darabot hajtsd félre jobbra-balra úgy, hogy az egésznek Y alakja legyen.

Ha szélmentes időben ezt a kis játékot az ablakból leereszted, az sebesen forogva fog leszállni és oly gyorsan fog pörögni, hogy két ágát nem is lehet szemmel tartani. Miután a levegő ellenállása csökkent az esés gyorsaságát, ez a kis papiros csavar meglepő hosszú ideig lebeg a levegőben. Ha sok ilyen szélmotort csinálsz különböző színű papirosokból, az udvaron álló gyerekek nagy gyönyörűséget fognak tapasztalni bennük, mert sokáig lebegnek, mint tarka pillangók a levegőben.

ISMERED AZ ÓRÁDAT?

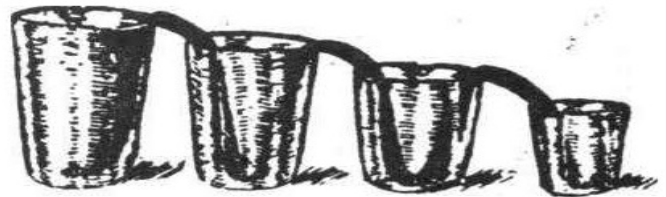
Akár hiszitek, akár nem, *nem tudom pontosan megmondani, hogy milyen az óráim számlapja.*

De nemcsak én, hanem más se tud minden kérdésre pontosan felelni, amit az órájával kapcsolatban feladunk. Ez azért van, mert az ember már olyan sokszor *léta* az óráját, hogy már nem is nézi. Próbáljátok ki (természetesen az órátokat eltakarva), hogy tudtok-e felelni a következő kérdésekre:

1. Római vagy arab számok vannak rajta?

2. Minden szám rajta van? (A 6-os hiányozni szokott s az 5-ös és 7-es sarka is.)
3. Van rajta másodpercmutató?
4. Mi van a számlapra írva? (Óragyár neve stb.) Kis betűkkel vagy nagy betűkkel?
5. Ha római szám van rajta, milyen a 4-es? (Mindenki IV-et ír, noha IIII-es van minden órán.)
6. Soroljátok fel a másodpercmutató körüli számokat! (10, 20, 30, 40, 50, 60 szokott rajta lenni.)
7. 13–24-ig is rajta vannak a számok?
8. A 6-osból látszik valami?
9. Az órákat jelző számok függőlegesek vagy átlós irányúak?
10. Hány szín található az órán?
(Leghelyesebb a válaszokat leírni és a végén összehasonlítani az eredeti helyzettel!)

VÍZVEZETÉK

Állítsunk fel egymás mellé poharakat úgy, hogy mindegyik kisebb legyen a megelőzőnél. Egy posztósávot valamennyi poháron keresztül úgy fektessünk, hogy mindegyik pohárba csüngve, azok fenekét érintse.

Ha a legnagyobb poharat megtöltjük vízzel, akkor *S>csoda<* fog történni, mert a víz megindul, s átsétál egyik pohárból a másikba.

GONDOLATOLVASÁS

Nagyon érdekes bűvészmutatvány (?) ez, csak az kell hozzá, hogy a játékvezető előre *összebe-szélijen* azzal, akinek a *gondolatait fogja kitalálni*. Legyen ez a fű a Gyuri.

A játékvezető kivesz a zsehből négy tárgyat: zsebkés, ceruza, radír, zsebkendő. Ezután Gyurit kiküldi. A többieknek azt mondja, hogy ha Gyuri bejön, *kifogja találni, hogy melyik tárgyra gondoltak*, anélkül hogy beszélne vele vagy bármilyen jelet adna neki.

Ezután a társaság megegyezik abban, hogy a ceruzára gondoltak.

A játékvezető kiküldi Évát a Gyuriért, Éva bevezeti Gyurit csukott szemmel.

Gyuri megáll az ajtóban s kijelenti, hogy a *ceruzára gondoltak*.

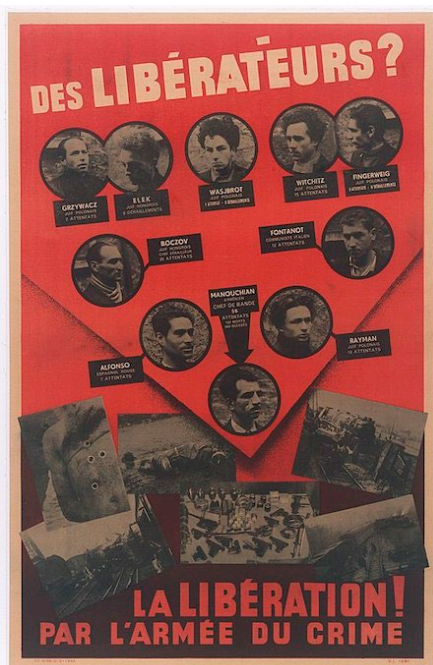
A társaság csodálkozik s nem gondol arra, hogy a játékvezető becsapta őket, mert előre megállapodott Gyurival, hogy *ha Éva meggy kéri, akkor ceruzát gondoltak*, ha Lajos, akkor radírt, ha Feri, zsebkést, ha pedig Laci, akkor a zsebkendőt gondoltak.

Természetesen ezt nem lehet sokszor egymás után megcsinálni, mert rájönnek.

Három magyar zsidó ellenállót is újratemetettek a párizsi Panthénonban

Elek Tamás, Békés Glasz Imre és Boczor József és társaik maradványai kivégzésük 80. évfordulóján kerültek a francia történelem nagyjainak végső nyughelyére.

A II. világháború alatti francia ellenállás mártírjaként meghalt, az örmény származású **Misak Manouchian** költő, újságíró által vezetett partizáncsoport tagjai, köztük **három magyar zsidó** személyében először temettek újra szerdán külföldieket a francia történelem nagyjainak végső nyughelyén, a párizsi **Panthénonban**, napra pontosan a kivégzésük 80. évfordulóján.

„Külföldiek, és testvéreink mégis” – mondta a tiszteletadás **Emmanuel Macron** államfő **Louis Aragon** költőt idézve, miután elsorolta a **23** fős ellenállócsoport tagjainak neveit, „akik túl sokáig merültek feledésbe”. „Választásból franciák, reményből franciák” – tette hozzá az elnök a mintegy kétezer vendég, köztük **Nikol Pasinján** örmény miniszterelnök előtt elmondott beszédében.

„Zsidók, magyarok, lengyelek, örmények, kommunisták – életüket adták hazánkért” – hangsúlyozta **Emmanuel Macron** a *L’Humanité* című kommunista napilapban szerdán megjelent interjúban. Velük „az egész kommunista és külföldi ellenállás” belép a nemzet nagy alakjainak templomába, csatlakozva **Jean Moulinhez** és a **Charles de Gaulle** tábornok által irányított ellenálláshoz, akikről az 1960-as évek óta rendszeresen megemlékezik **Franciaország**.

A külföldiekből – közöttük **három magyar zsidóból** (**Elek Tamás, Békés Glasz Imre és Boczor József**) – álló, **23 fős ellenálló csoport** a **Francia Kommunista Párthoz** tartozott: illegálisan tevékenykedve a **nácik** ellen hajtottak végre akciókat **Párizs** környékén. **1943**-ban a francia főváros térségében jóformán már csak ők jelentették az ellenállást, így a **Gestapo** egyre nagyobb erőket vetett be elfogásukra, és az ellenük indított hajtóvadászat végül sikerrel zárult.

A nemzetközi brigádhoz kötődik a híres „**vörös plakát**”, amely a németek szándéka szerint azt hivatott bemutatni a **franciáknak**, hogy az ellenállásban részt vevők mind kommunisták, külföldiek, illetve **zsidók voltak**, a „**bűnözők hadserege**”. A partizáncsoport **1944**-ben elfogott tagjait lefényképezték, és arcukat, nevüket, a **Párizshoz** közeli **Valérien hegyi erődben február 21-én** végrehajtott kivégzésük hírével egy vörös plakáton feltüntetve országszerte kitűzték a városok és falvak utcáin.

Forrás: (akibic)

Heti Jahrzeit:

Rav Zvi Yehuda Kook

I. rész

Zvi Yehuda Kook 1891-ben, peszách előestéjén született az Orosz Birodalom Kovnói kormányzóságában lévő Zaumelben (ma Žeimelis Észak-Litvániában), ahol apja rabbiként szolgált és prominens helyi cionista volt. Édesanyja apja második felesége, Reiza Rivka volt, Eliyahu David Rabinowitz-Teomim, Jeruzsálem főrabbijának Shmuel Salanttal együtt az unokahúga. Kookot anyai nagyapjáról, Zvi Yehuda Rabinowitz-Teomimról nevezték el.

Zvi Yehuda Kook (héberül: 1891, צבי יהודה קוק, április 23. - 1982. március 9.) ultranacionalista ortodox rabbi volt. **Abraham Isaac Kook**, a brit mandátummal rendelkező Palesztina első askenázi főrabbijának fia volt. Apjának és fiának egyaránt tulajdonítják a **kooki cionizmus** kialakítását, amely a vallási cionizmus uralkodó formája lett. A **Merczaz HaRav jesiva** dékánja volt.

Kook fundamentalista tanításai jelentős szerepet játszottak az **Izrael** által megszállt **Ciszjordániában** és a **Gázai** övezetben a modern vallásos telepesszmozgalom kialakulásában és tevékenységében, nagyrészt a tanítványai által alapított **Gush Emunim** mozgalomra gyakorolt hatása révén. Ideológiai követői közül sokan alapítottak ilyen telepeket, és neki tulajdonítják apja eszméinek terjesztését, ami hozzájárult a vallásos cionizmus alapjainak megteremtéséhez.

Kook közel **hat évtizeden** át elnökölt az apja által **Jeruzsálemben** alapított **Merczaz HaRav jesivában** (szó szerint: „**A rabbi központja**”), amely „**a vallásos cionizmus zászlóshajójává**” vált, ahol a megszállt **palesztin** területek **izraeli** betelepítését szorgalmazó, a területi kompromisszumokat ellenző és a megszállt **palesztin** területek **izraeli** benépesítését ellenző jövőbeli harcosok százai kapták meg formáló oktatásukat.

1896-ban apja egész családjával együtt a **lettországi Boiskba** költözött, ahol **jesivát** vezetett és egyházközségi rabbiként szolgált. **Kook** ott tanult **Talmudot** **Reuven Gotfreud** rabbi, **Yoel Moshe Salomon**, **Petah Tikva** egyik alapítójának veje vezetésével. Később, **1899**-től kezdve **Kookot Benjamin Menashe Levin** is tanította, aki a családjuk vendége volt. **Apja** haláláig **Kook** fő tanára maradt, bár ekkoriban magántanárt fogadott fel, hogy fiát **oroszul** tanítsa.

1904-ben, **13 évesen** **Kook Jaffába** költözött, amikor apját kinevezték a város főrabbijává, amely akkor az **oszmánok** által ellenőrzött **Palesztina** része volt. Apjához hasonlóan ő is minden évben **Iyyar 28-án** ünnepelte **alija** (**Izrael földjére való kivándorlás**) napját.

1906-ban az akkor már **15 éves** **Kook** a **Torat Haim** iskolába ment tanulni, annak **rosh jesivájához**, **Zerah Epsteinhez**. **1906**-ban visszatért apja **jaffai** otthonába, ahol folytatta tanulmányait. **1906**-ban szoros kapcsolatot alakított ki **Yaakov Moshe Harlappal**, akinél a **kabbalát** tanulmányozta. **Harlap** apja szűk köréhez tartozott. **1908**-ban kezdte el szerkeszteni apja írásait, és ezt a feladatot haláláig folytatta, mivel úgy vélte, hogy ő az egyetlen személy, aki képes azokat tekintélyesen értelmezni. **1908**-ban Állítólag ő is hozzájárult az apja **1910**-ben megjelent **Sábát Haaretz** című művéhez csatolt, a szombati évre vonatkozó **heter mechirah** (**eladási engedély**) **halakha** (**zsidó törvény**) előszóhoz.

Úgy érezte, hogy nem szentelt elég időt a **Tóra-tanulmányozásra**, ezért először a **Porat Josephbe**, **Jeruzsálem** vezető **szefárd jesivájába** ment. Ezután **Binyamin Levin** javaslatára a **németországi Halberstadtba** utazott, hogy a helyi **jesivában** tanítson és filozófiát tanuljon. Saját tanulmányai mellett **Kook Talmudot**, **halachát** és **Bibliát** tanított a környékbeli fiatalembereknek.

Folytatjuk...

RECEPT-TÁR

Shepherd's Pie

A Shepherd's Pie, amely feltehetően Észak-Angliából és Skóciából származik, eredetileg bányászokból készült, ahogy a neve is mutatja. Amerikában sokan darált marhahússal készítik a Shepherd's Pie-t, bár ahogy Elaine Lemm brit és ír ételszakértő rámutat, a darált marhahúsos változatot helyesebben Cottage Pie-nak hívják. A hagyományos változatokban természetesen soha nem használnának vegetáriánus marhahúspótlót, de a ragu jól működik vege „darált marhahússal” is.

Hozzávalók: 6 főre

A burgonyapüréhez:

- 4 nagy burgonya, meghámozva, kockára vágva.
- 2 evőkanál olívaolaj
- 1 teáskanál kóser só vagy tengeri só

A húsos töltelékhez:

- 3 evőkanál olívaolaj
- 2 közepes hagyma, apróra vágva
- 2 szárzeller, kockára vágva
- 2 sárgarépa, hámozva, kockára vágva
- 2 nagy gerezd fokhagyma, apróra vágva

- 800 gramm darált marhahús
- 2 evőkanál liszt
- 2 evőkanál paradicsompüré
- 2 evőkanál ketchup
- 1/2 teáskanál kóser só vagy tengeri só
- 1/4 teáskanál frissen őrölt fekete bors
- 1 1/2 csésze marhahúsleves
- 1/2 csésze fagyasztott borsó, opcionális
- 1/2 csésze fagyasztott kukoricaszemek, tetszés szerint
- 1/4 teáskanál paprika, vagy ízlés szerint

Elkészítés:

Melegítsük elő a sütőt 200C-ra. Olajozzunk ki egy 20 x 20 cm-es sütőformát vagy egy hasonló méretű lábast. Tegyük a burgonyát egy lábasba, és adjunk hozzá annyi vizet, hogy ellepje, majd forraljuk fel. Fedjük le, csökkentjük a hőfokot, és csak addig főzzük, amíg a burgonya késsel könnyen átszűrhető, és elég puha ahhoz, hogy villával pépesítsük. Tegyük át a burgonyát egy szűrőbe, hogy lecsepegjen, majd tegyük vissza a fazékba. Mixerrel vagy villával, valamint az olajjal és a sóval pépesítsük, és keverjük jól össze.

Egy nagy, mély serpenyőben melegítsük fel a 3 evőkanál olajat közepesen magas hőfokon. Adjuk hozzá a hagymát, a zellert és a sárgarépát, és addig pároljuk, amíg a hagyma megpuhul és áttetszővé válik - körülbelül 5-7 percig. Adjuk hozzá a fokhagymát, és pároljuk még 1 percig. Keverjük hozzá a darált marhahúst vagy a vegetáriánus húspótlót, és főzzük barnára. Szórjuk meg egyenletesen a liszttel, keverjük össze, és főzzük addig, amíg jól összeáll. Keverjük bele a paradicsompürét, a ketchupot, a sót és a borsot. Öntsük fel a húslevesel, és adjuk hozzá a borsót és a kukoricát (ha használjuk). Amikor jól összeállt és besűrűsödött, kóstoljuk meg, és ízlés szerint fűszerezünk.

Tegyük át a húst a tepsibe. Fedjük be a burgonyapürével, és egy spatulával egyenletes rétegben terítsük el. Szórjuk meg paprikával. Süssük az előmelegített sütőben 25-30 percig, vagy amíg a burgonya barnulni nem kezd. Forrón tálaljuk.

Forrás: (thespruceeats)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Feb. 23. – 2024. Márc. 01.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
23. péntek	07:00	17:15
24. szombat	8:00	17:15
25. vasárnap	8:00	17:15
26. hétfő	7:00	17:15
27. kedd	7:00	17:15
28. szerda	7:00	17:15
29. csütörtök	7:00	17:15
01. péntek	7:00	17:15

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
23. péntek	17:00	24. szombat	18:07
01. péntek	17:11	02. szombat	18:17

POÉN SAROK

Egyik szomszéd mondja a másoknak:

- A kutyád egész éjjel megállás nélkül ugatott. Ugye tudod, hogy ez rossz jel, mert korai halált jelent.
- Valóban? Nem is ismertem ezt a babonát. Vajon kinek a halálát jelentheti?
- A kutyádét, ha még ma éjjel is ugatni fog!

Bár micvá – „a parancsok fia”

A 13 éves és egy napos fiút nevezik így. Ettől a naptól kezdve köteles minden vallási parancsot szigorúan betartani. Addig elkövetett bűneiért apja viselte a felelősséget, ettől kezdve tőle kéri számon az Égi Bíró. Ez időtől kezdve beleszámítják a minjába, s minden olyan imát vagy szertartást, melynek elvégzéséhez 10 férfi (minján) szükséges, jelenlétében el lehet végezni, ha kívülről még kilenc felnőtt van jelen.

Horowitz László urat köszöntöttük születésnapja alkalmából.

Streit Ruben és szülei köszönik a kilének és a meghívott vendégeknek a sok ajándékot és hogy osztoztak örömükben.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt február 28.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor
Technikai asszisztens: Andrassy Béla